

The formation of profitable base of local budgets, fiscal decentralization, optimization of the resource base and of authorities of placestion of self-government devoted his works to such domestic scientists as Y. Hanushchak, A. Kirilenko, V. Kravchenko, I. Lunina, Z.Ogon, Ph. Pavlyuk, V. Fedosov, S. Yuriy, and others.

Research methodology is based on the use of methods of analysis and synthesis, observation, comparison, time series method and tabular view.

The aim of the article is theoretical substantiation and development of practical recommendations on improving the financial sustainability and development of administrative-territorial units.

The article identifies the economic essence of financial independence of local self-government, identified the main problems of formation of financial resources of local budgets in Ukraine, studied that when you fight shadow economy, the budgets of all levels get up to 70% of additional financial resources proposed to strengthen scientific research in the fiscal sector in terms of financial independence of local governments, developed practical recommendations for improving the financial self-sufficiency of local communities.

Key words: *financial self-sufficiency, financial resources, local budgets, fiscal pressure, shadow economy.*

УДК 658.7

ЛОГІСТИКА ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗБУТОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Т.А. Ткаченко, аспірант

Уманський національний університет садівництва

У статті розглянуто світовий досвід використання логістичного підходу для підвищення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано стан розвитку агрологістики в Україні та регіонах. Запропоновано модель логістичного центру для підприємств аграрного сектору.

Ключові слова: *конкурентоспроможність, логістика, логістичний підхід, логістичний центр, кооператив.*

В умовах реформування національної економіки України та розвитку ринкових відносин виникає гостра необхідність досягнення стабільності на ринку та зміцнення конкурентної позиції вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції. Вплив глобалізаційних чинників зумовлює зміну звичних методів діяльності суб'єктів підприємництва. Нині в сільськогосподарських підприємствах особливої актуальності набуває питання удосконалення управління збутовою діяльністю і логістичними потоками. Зміна вимог та вподобань споживачів вимагає постійного аналізу кон'юнктури ринку з метою вдосконалення асортиментної структури продукції в обсягах, достатніх для задоволення попиту. Світовий досвід господарювання свідчить, що для підвищення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств слід використовувати логістичний підхід.

Засади логістичної концепції висвітлені у працях Бондарчук В., Васюк І., Гудзь П., Кабанець І., Кальченко А., Курдицького С., Луїс Р., Молдован Л., Рудюк Л., Тяпухін А., Фролової Л. Аспектам формування та розвитку аграрної логістики присвячені праці Косаревої Т. В., Перебийніса В. І., Перебийніса О. В., Белиха С.А.,

Ворожейкіної Т. М. Світовий досвід застосування логістичних підходів в господарській діяльності відображено в працях зарубіжних вчених-економістів: Анікіна Б. А., Амітана В. Н., Гаджинського А. М., Коцаба Г., Неруша Ю. М., Сергєєва В. І., Стаханова Д. В., Харрісона А. та інших.

Метою статті є дослідження можливостей нарощування збутового потенціалу сільськогосподарських підприємств України та окремих її регіонів, обґрунтування необхідності застосування логістичного підходу для удосконалення управління збутовою діяльністю та мінімізації сукупних витрат підприємств.

Методика досліджень. При написанні статті застосовувались такі методи: узагальнення – при вивченні теоретичних аспектів досліджуваної проблеми; порівняння – при дослідженні стану збутового потенціалу сільськогосподарських підприємств і можливостей застосування логістичного підходу для удосконалення управління збутовою діяльністю; абстрактно-логічний – щодо теоретичних узагальнень та формулювання висновків.

Результати досліджень. Необхідність адаптації АПК України до міжнародного конкурентного середовища вимагає посилення конкурентоспроможності аграрної галузі, зокрема сільськогосподарських підприємств. Ефективним шляхом підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів аграрного ринку є застосування логістичного підходу, пов'язаного з оптимізацією витрат підприємств у сфері організації й управління матеріальними потоками.

Збутова діяльність аграрних підприємств вимагає застосування логістичних інструментів. Особливо це необхідно під час визначення збутових стратегії, вибору структури логістичного ланцюга, прийняття рішень щодо використання складської або транзитної форм просування аграрної продукції, вибору тактики відвантажування тощо. Орієнтуючись на загальні логістичні витрати, учасники системи просування аграрної продукції мають можливість визначити оптимальну технологію реалізації сільськогосподарської продукції (створення гуртових продовольчих ринків, залучення логістичних процесів до збуту сільськогосподарської продукції) [11].

Логістика в управлінні збутом аграрної продукції посідає одне з головних місць. Вона спрямована на системне дослідження ринку, підвищення швидкості оформлення та обробки замовлень, підвищення рівня логістичного сервісу, зменшення кількості реклаमाцій, штрафів тощо. Одним із ефективних шляхів удосконалення збутової діяльності сільськогосподарських підприємств є поєднання маркетингу і збутової логістики. Маркетинг займається виявленням і стимулюванням попиту, а логістика повинна задовольнити цей попит із мінімальними затратами. Головну роль при цьому відіграє вирішення завдання організації каналів розподілу.

Використання логістичного підходу щодо управління збутовою діяльністю сучасних сільськогосподарських підприємств України знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Причиною цьому є недооцінювання або взагалі не вивчення зарубіжного досвіду, який свідчить, що застосування науково обґрунтованих методів логістики дозволяє знизити рівень витрат на 20%, товарні запаси – на 30 – 70%, скоротити час просування продукції на 20 – 40% [1]. Застосування логістичного інструментарію спроможне забезпечити значний економічний ефект, однак наразі методи логістики і маркетингу недостатньо використовуються. Впровадженням логістичних підходів у діяльність підприємств країн Західної Європи займаються урядові структури [10, с. 292]. Наприклад, у Нідерландах діє державна програма «Бачення агрологістики» (опрацьована Міністерством

сільського господарства та міністерством транспорту Нідерландів), для виконання якої аграрні товаровиробники, логістичні компанії й науково-дослідні центри Нідерландів об'єднали свої зусилля та за підтримки державних структур створили так звану «Платформу логістики». Мета – залучення всіх учасників аграрного ринку (фермерів, переробних підприємств, посередників, роздрібних торговців тощо) до пошуку інноваційних рішень для підвищення ефективності логістичного забезпечення агробізнесу в Нідерландах, а також підтримки відповідних проектів не лише консультативно, але й фінансово [9, с. 12].

Наукове та практичне застосування логістики до управління підприємствами АПК передбачає використання логістичного інструментарію в ході виробництва та збуту сільськогосподарської продукції [2, с. 161].

Необхідність оптимізації логістичних витрат зумовлюється вимогами сьогодення. На території Черкащини функціонує інфраструктура обладнаних зернових складів загальною місткістю майже 1,8 млн. тонн та постійно вводяться в експлуатацію додаткові високотехнологічні потужності зі зберігання зерна. У 2012 році, наприклад, введено в експлуатацію філію відкритого акціонерного товариства «Кононівський елеватор» у с. Будище Лисянського району місткістю 62,5 тис. тонн. Протягом 2012 – 2013 маркетингового року на склади області надійшло (з постійним відвантаженням) 2,5 млн. тонн зерна [6].

Для малих та середніх сільськогосподарських підприємств логістика є серйозною проблемою. Фермери змушені самостійно організувати доставку та розподіл виробленої продукції. Через віддаленість від великих міст це зробити проблематично. Насамперед, пов'язано із значними витратами. Ця проблема може бути вирішена за допомогою відпрацьованої системи заходів. Крім того, якщо невеликі виробники мають можливість підтримувати «холодний» ланцюг постачання і доставляти продукцію на логістичні платформи до великих міст, то їх продукція має можливість виходу на цільові маркетингові сегменти. При цьому можна налагодити кооперативну агрологістику. Розвиток збутової кооперативної агрологістики в Україні наразі має багато проблем (виключення – окремі молочарські обслуговуючі кооперативи). **За інформацією Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації в Черкаській області** створено та зареєстровано 65 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, зокрема 21 багатофункціональних, 33 молочарських, 4 переробних, 7 заготівельно-збутових.

Нині обласною державною адміністрацією відповідно до умов грантової програми Європейського союзу впроваджується проект «Створення регіонального тренінгового і практичного центру для розвитку мультифункціональних кооперативів». Ця робота повністю відповідає цілям і завданням реалізації Стратегії розвитку Черкаської області до 2015 року [4].

На державному рівні розроблено національний проект «Зелені ринки», який являє собою реалізацію стратегії із розбудови об'єктів агрологістики, яка включатиме в себе: вирощування сільськогосподарської продукції, її зберігання, переробку та доставку споживачам. Акцент проекту спрямований на розбудову повного замкненого циклу руху аграрної продукції від вирощування до споживання. Цілями проекту є:

- цілорічне забезпечення населення сільськогосподарською продукцією та зменшення її втрат;
- створення сучасних агрологістичних підприємств;
- реорганізація роздрібною торгівлі сільськогосподарською продукцією;
- вибір оптимальних шляхів доставки сільськогосподарської продукції до споживачів;

- створення нових робочих місць;
  - ефективний глобальний маркетинг ринку сільськогосподарської продукції.
- Враховуючи важливість та цільове значення такого масштабного проекту, існують певні проблеми для його реалізації, а саме, відсутність фінансування [5].

Кооператив «Козацький зерновий союз», маючи план на будівництво 30 навантажувальних пунктів, десяти лінійних і двох портових елеваторів також зіткнувся з проблемою фінансування. Члени кооперативу відмовилися від фінансування через пайові внески. Нині ведуться переговори з компаніями, які готові побудувати елеватори на умовах передачі їх за лізинговою схемою кооперативу [3].

За умов збільшення обсягів збору врожаю в Україні важливо нарощувати елеваторні потужності. Згідно Держреєстру, найбільші потужності із зберігання зерна та продуктів його переробки розташовані в Одеській, Полтавській та Вінницькій областях. Черкаська область знаходиться на 11 місці з потужностями в 1 млн 388 тис. т зерна (рис. 1).

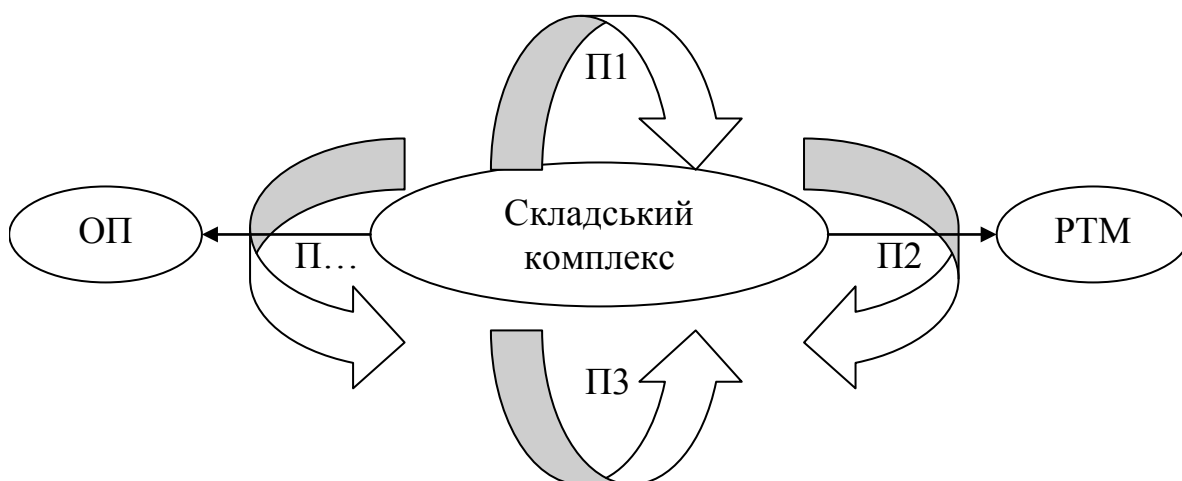
Рис. 1. Топ 15 областей України по зберіганню зерна у 2013 р., млн /т [7]:

- 1) Одеська; 2) Полтавська; 3) Вінницька; 4) Дніпропетровська; 5) Харківська;
- 6) Миколаївська; 7) Київська; 8) Сумська; 9) Херсонська; 10) Кіровоградська;
- 11) Черкаська; 12) Запорізька; 13) Чернігівська; 14) Донецька; 15) Хмельницька.

Незадовільний стан інфраструктури аграрного ринку ще раз підтверджує необхідність створення ефективної системи зберігання і реалізації сільськогосподарської продукції на основі збутової логістики. Це дасть змогу раціоналізувати процес просування продукції від виробника до споживача. Наприклад, організація складського комплексу (рис. 2).

Товаровиробники (П1, П2, П3, П...) доставляють продукцію до складського комплексу (неподалік ринків збуту, поблизу від виробництва), який в свою чергу направляє товари у різні регіони оптовим посередникам (ОП) або в роздрібну торговельну мережу (РТМ).

Як варіант, розглянемо створення регіонального сільськогосподарського логістичного центру (рис. 3). Насамперед, логістичний центр повинен виконувати функції у відповідності з інфраструктурою та організацією діяльності (реалізація логістичних послуг: приймання, складування, розподіл продукції та надання супутніх послуг) [8, с. 34].

Рис. 2. Структура складського комплексу

Даний логістичний центр є функціональним органом, який повинен забезпечити ринок збуту сільськогосподарської продукції за доступними цінами. Для уникнення значної кількості посередників під час просування продукції до кінцевого споживача необхідно організувати кооператив, що дасть змогу формувати значні обсяги поставок та забезпечити прибутковість своїм членам.

Рис. 3. Функціональна модель логістичного центру підприємств аграрного сектору [8]

Логістичний центр може заручитися підтримкою фінансово-кредитних установ та державних органів з метою отримання коштів під заставу сільськогосподарським підприємствам та можливістю заміни застави дотаційними коштами. Доцільність створення логістичного центру полягає у налагодженні тісних партнерських відносин, вирішенні проблем зберігання, реалізації та переробки продукції, стабільності доходів та зниженні рівня економічних ризиків.

Висновок. Неefективність ринкової інфраструктури і системи збуту призводить до значних економічних втрат аграрних формувань. В умовах переходу до ринкової економіки сучасні методи організації та управління обумовлюють використання логістичного підходу до вдосконалення збутової діяльності сільськогосподарських підприємств. Нині використання логістичного підходу до управління збутовою діяльністю на сучасних сільськогосподарських підприємствах України знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Для покращення ефективності збутової діяльності аграрних формувань доцільними є створення складського комплексу та регіонального логістичного центру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Є. О. Логістичне управління підприємством – запорука його конкурентоспроможності / Є. О. Бойко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://consult-center.com.ua/wp-content/uploads/2014/02/Бойко_ЕО.pdf.
2. Вольнова О. М. Логістичний підхід до формування аграрного виробництва / О. М. Вольнова // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 2. — Т. 1. — С. 161 – 164.
3. Газета 2000 [Текст] / Конкурентная кооперация. — № 16 (555) 22 – 28 апреля 2011 г. — С. 2.
4. На Черкащині відроджується сільськогосподарська кооперація [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrproject.ck.ua/main/news/25-na-cherkaschin-vdrodzhuetsya-slskogospodarska-kooperacya.html>.
5. Національний проект «Зелені ринки» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrproject.gov.ua/project/zeleni-rinki>.
6. Оптимізація логістичних витрат – вимога часу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kray.ck.ua/selo/item/7116-optimizatsiya-logistichnih-vitrat-%E2%80%94vimoga-chasu#.VOMce-asV1g>.
7. Рейтинг елеваторних потужностей України 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://svitagro.com/rejting-elevatornih-potuzhnostey-ukrayini-2013>.
8. Сіренко Н. М. Сучасний стан садівництва та логістика реалізаційної діяльності садівничих підприємств Миколаївської області / Н. М. Сіренко, Р. Є. Нікітіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2013. — Вип. 3 (73). — С. 29 – 36.
9. Смирнов И. Агрологистика по-голландски / И. Смирнов // Логистика: Журнал практической логистики. — 2008. — № 9. — С. 12 – 15.
10. Стехін В. В. Інтеграція підприємств АПК на засадах логістичного підходу / В. В. Стехін // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. — Полтава: ПДАА. — 2011. — Вип. 2. — Т. 1. — С. 291 – 295.
11. Струк Н. Напрями застосування логістики у підприємствах аграрного сектора економіки / Н. Струк [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Visnyk-Lvivskogo-Nats-agrar-univer/Zem/2009/files/09snxsoe.pdf>.

Одержано 18.05.2015

Ткаченко Т. А.

Логистика как форма реализации сбытового потенциала сельскохозяйственных предприятий

В настоящее время в сельскохозяйственных предприятиях особую актуальность приобретает вопрос совершенствования управления сбытовой деятельностью и логистическими потоками. Мировой опыт хозяйствования свидетельствует, что для повышения конкурентоспособности продукции сельскохозяйственных предприятий следует использовать логистический подход. Целью статьи является исследование возможностей наращивания сбытового потенциала сельскохозяйственных предприятий Украины и отдельных ее регионов, обоснование необходимости применения логистического подхода для совершенствования управления сбытовой деятельностью и минимизации совокупных затрат предприятий. При написании статьи использовались следующие методы: обобщения, сравнения и абстрактно-логический.

Неэффективность рыночной инфраструктуры и системы сбыта приводит к значительным экономическим потерям аграрных формирований. В условиях перехода к рыночной экономике современные методы организации и управления обуславливают использование логистического подхода к совершенствованию сбытовой деятельности сельскохозяйственных предприятий. Сейчас использование логистического подхода к управлению сбытовой деятельностью современных сельскохозяйственных предприятий Украины находится на начальном этапе своего развития. Для улучшения эффективности сбытовой деятельности аграрных формирований целесообразными является создание складского комплекса и регионального логистического центра.

Ключевые слова: конкурентоспособность, логистика, логистический подход, логистический центр, кооператив.

Tkachenko T. A.

Logistics as a form of implementing marketing potential agricultural enterprises

In the agricultural enterprises currently the special importance is the question of improving the management of sales management and logistics flows. The world experience of management suggests that improving the competitiveness of farm products, need to be used logistics approach. The purpose of article is to explore the possibilities of increasing the supply capacity of agricultural enterprises in Ukraine and separate regions of it, reasoning for the use of logistical approach to improve the management of marketing activity and minimize total costs. When writing the article used the following methods: comparison and synthesis of abstract and logical.

Inefficiency of market infrastructure and marketing system are coming to significant economic losses of agrarian formations. In the transition to a market economy and modern methods of management the determine of logistic approach to improving the marketing of agricultural enterprises. The logistic approach using to management of marketing activities for modern agricultural enterprises of Ukraine is at an early stage of development now. To improve the effectiveness of marketing activities is the establishment of a warehouse complex agricultural units appropriate.

Key words: competitiveness, logistics, logistic approach, logistics center, cooperative.